

EUROPEJSKA KONWENCJA¹
o wykonywaniu praw dzieci
sporządzona w Strasburgu dnia 25 stycznia 1996 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 25 stycznia 1996 r. w Strasburgu została sporządzona Europejska konwencja o wykonywaniu praw dzieci w następującym brzmieniu:

Przekład

EUROPEJSKA KONWENCJA
O WYKONYWANIU PRAW DZIECI

Preambuła

Państwa członkowskie Rady Europy i inne Państwa-Sygnatariusze niniejszej konwencji;

zważywszy, że celem Rady Europy jest osiągnięcie większej jedności jej członków;

mając na względzie Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka, a w szczególności jej art. 4, który wymaga, aby Państwa-Strony podjęły wszelkie środki prawne, administracyjne i inne, niezbędne dla wprowadzenia w życie praw uznanych w wyżej wymienionej konwencji;

biorąc pod uwagę Rekomendację nr 1121 (1990) Zgromadzenia Parlamentarnego o prawach dzieci;

w przekonaniu, że prawa i dobro dzieci powinny być chronione i promowane i że w tym celu dzieci powinny mieć możliwość wykonywania swoich praw, w szczególności w toku dotyczących ich postępowań w sprawach rodzinnych;

uznając, że dzieci powinny otrzymywać istotne informacje, aby ich prawa i dobro mogły być promowane i że trzeba przykładać należytą wagę do stanowiska dzieci;

uznając ważną rolę rodziców w ochronie oraz promowaniu praw i dobra dzieci, i zważywszy, że jeżeli jest to konieczne, państwa powinny również brać udział w tej ochronie i promocji;

zważywszy jednak, że w przypadku konfliktu pożądana jest próba osiągnięcia porozumienia wewnątrz rodziny, zanim sprawa zostanie przedstawiona organowi sądowemu;

uzgodniły, co następuje:

ROZDZIAŁ I

Zakres i przedmiot konwencji oraz definicje

Art. 1.

Zakres i przedmiot konwencji

1. Niniejsza konwencja ma zastosowanie do dzieci, które nie ukończyły 18 roku życia.
2. Celem niniejszej konwencji jest promowanie - dla dobra dzieci - ich praw, przyznanie dzieciom praw procesowych oraz ułatwienie ich wykonywania poprzez zapewnienie, że dzieci, osobiście albo za pośrednictwem innych osób lub instytucji, będą informowane i uprawnione do uczestniczenia w dotyczących ich postępowaniach przed organem sądowym.
3. W rozumieniu niniejszej konwencji za postępowanie przed organem sądowym dotyczące dzieci uważa się postępowanie w sprawach rodzinnych, w szczególności odnoszące się do wykonywania odpowiedzialności rodzicielskiej, takie jak w sprawie miejsca pobytu dziecka i prawa styczności z nim.
4. Każde państwo powinno, przy podpisywaniu konwencji albo składaniu dokumentów ratyfikacyjnych, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, poprzez oświadczenie skierowane do Sekretarza Generalnego Rady Europy, określić co najmniej trzy rodzaje spraw rodzinnych rozpoznawanych przed organem sądowym, do których będzie stosować niniejszą konwencję.
5. Każda ze Stron może, poprzez późniejsze oświadczenie, określić dodatkowe rodzaje spraw rodzinnych, do których będzie stosować niniejszą konwencję, albo przekazać informacje dotyczące stosowania art. 5, art. 9 ust. 2, art. 10 ust. 2 i art. 11.
6. Niniejsza konwencja nie stoi na przeszkodzie stosowaniu przez Strony korzystniejszych zasad promowania i wykonywania praw dzieci.

Art. 2.

Definicje

W rozumieniu niniejszej konwencji:

- a) wyrażenie "organ sądowy" oznacza sąd lub organ administracji mający takie same kompetencje;
- b) wyrażenie "osoby, na których spoczywa odpowiedzialność rodzicielska" oznacza rodziców lub inne osoby albo instytucje upoważnione do wykonywania w części lub w całości odpowiedzialności rodzicielskiej;
- c) wyrażenie "przedstawiciel" oznacza osobę taką jak adwokat albo instytucję wyznaczoną do działania

¹www.hfhrpol.waw.pl

- przed organem sądowym w imieniu dziecka;
- d) wyrażenie "istotne informacje" oznacza informacje, odpowiednie ze względu na wiek i rozeznanie dzieci, których należy im udzielić dla umożliwienia pełnego wykonywania ich praw, chyba że byłoby to sprzeczne z ich dobrem.

ROZDZIAŁ II

Środki procesowe dla promowania wykonywania praw dzieci

A. Prawa procesowe dziecka

Art. 3.

Prawo do bycia informowanym i do wyrażania stanowiska w toku postępowania

Dziecko, uznane według prawa wewnętrznego za mające wystarczające rozeznanie, w dotyczącym go postępowaniu przed organem sądowym powinno mieć przyznane i samo może żądać przyznania następujących praw:

- a) do otrzymywania wszystkich istotnych informacji;
- b) do pytania go o zdanie i do wyrażania swojego stanowiska;
- c) do bycia informowanym o ewentualnych skutkach jego stanowiska oraz o ewentualnych skutkach każdej decyzji.

Art. 4.

Prawo do żądania wyznaczenia specjalnego przedstawiciela

1. Z zastrzeżeniem postanowień art. 9, w postępowaniu dotyczącym dziecka przed organem sądowym, kiedy zgodnie z prawem wewnętrznym osoby, na których spoczywa odpowiedzialność rodzicielska, nie mogą reprezentować dziecka ze względu na konflikt interesów pomiędzy nimi a dzieckiem, ma ono prawo - osobiście lub za pośrednictwem innych osób albo instytucji - do żądania wyznaczenia specjalnego przedstawiciela do reprezentowania go w tym postępowaniu.
2. Państwa mogą ograniczyć stosowanie prawa, o którym mowa w ustępie 1, do dzieci uznanych według prawa wewnętrznego za mające wystarczające rozeznanie.

Art. 5.

Inne możliwe prawa procesowe

W dotyczących dzieci postępowaniach przed organem sądowym Państwa-Strony powinny rozważyć przyznanie dzieciom dodatkowych praw, w szczególności:

- a) do żądania pomocy wskazanych przez nie osób, które mogłyby ułatwić im wyrażanie stanowiska;
- b) do żądania, osobiście lub za pośrednictwem innych osób lub instytucji, wyznaczenia osobnego przedstawiciela;
- c) do ustanowienia własnego przedstawiciela;
- d) do korzystania ze wszystkich lub niektórych praw strony w takich postępowaniach.

B. Zadania organów sądowych

Art. 6.

Proces podejmowania decyzji

W postępowaniach dotyczących dzieci organ sądowy przed podjęciem decyzji powinien:

- a) rozważyć, czy posiada wystarczające informacje, aby podjąć decyzję zgodną z dobrem dziecka, a jeżeli jest to konieczne zażądać dodatkowych informacji, w szczególności od osób, na których spoczywa odpowiedzialność rodzicielska;
- b) w sprawach dzieci uznanych według prawa wewnętrznego za mające wystarczające rozeznanie:
 - upewnić się, czy dziecko otrzymało wszystkie istotne informacje;
 - w stosownych przypadkach, jeżeli to konieczne - nieformalnie, zasięgnąć opinii samego dziecka, osobiście albo za pośrednictwem innych osób lub instytucji, w sposób odpowiedni do rozeznania dziecka, chyba że byłoby to oczywiście sprzeczne z jego dobrem;
 - umożliwić dziecku przedstawienie jego stanowiska;
- c) przykładać należytą wagę do stanowiska wyrażonego przez dziecko.

Art. 7.

Obowiązek szybkiego działania

Prowadząc postępowanie dotyczące dziecka, organ sądowy ma obowiązek szybkiego działania w celu uniknięcia nieuzasadnionej zwłoki, a także niezbędne jest istnienie przepisów zapewniających bezzwłoczne wykonanie orzeczeń. W przypadkach pilnych organ sądowy powinien mieć, jeżeli zachodzi taka potrzeba, prawo zarządzenia natychmiastowego wykonania orzeczeń.

Art. 8.

Wszczęcie sprawy z urzędu

W postępowaniu dotyczącym dzieci organ sądowy powinien mieć prawo do wszczęcia sprawy z urzędu w przypadkach określonych przez prawo, jeżeli poważnie zagrożone jest dobro dziecka.

Art. 9.

Ustanawianie przedstawicieli

1. W postępowaniach dotyczących dzieci, kiedy zgodnie z prawem wewnętrznym osoby, na których spoczywa odpowiedzialność rodzicielska, nie mogą reprezentować dziecka ze względu na konflikt interesów między nimi a dzieckiem, organ sądowy powinien mieć prawo do wyznaczenia specjalnego przedstawiciela reprezentującego dziecko w tych postępowaniach.
2. Państwa-Strony rozważą przyznanie organowi sądowemu w postępowaniach dotyczących dzieci prawa do wyznaczania odrębnego przedstawiciela reprezentującego dziecko, w uzasadnionych przypadkach - adwokata.

C. Zadania przedstawicieli

Art. 10.

1. ile nie byłoby to oczywiście sprzeczne z dobrem dziecka, w dotyczących dziecka postępowaniach przed organem sądowym przedstawiciel powinien:
 - a) dostarczać dziecku wszystkich istotnych informacji, jeżeli jest ono uznane według prawa wewnętrznego za mające wystarczające rozeznanie;
 - b) dostarczać dziecku wyjaśnień dotyczących ewentualnych skutków jego stanowiska i czynności dokonywanych przez przedstawiciela, jeżeli jest ono uznane według prawa wewnętrznego za mające wystarczające rozeznanie;
 - c) określić stanowisko dziecka i przedstawić je organowi sądowemu.
2. Państwa-Strony rozważą możliwość rozszerzenia postanowień ust. 1 na osoby, na których spoczywa odpowiedzialność rodzicielska.

D. Rozszerzone stosowanie niektórych przepisów

Art. 11.

Państwa-Strony rozważą rozszerzenie stosowania przepisów art. 3, 4 i 9 na dotyczące dzieci postępowania przed innymi organami oraz na dotyczące dzieci sprawy, które nie są przedmiotem jakichkolwiek postępowania.

E. Organy krajowe

Art. 12.

1. Państwa-Strony powinny wspierać promowanie i wykonywanie praw dzieci poprzez instytucje, które będą wykonywać między innymi zadania wymienione w ust. 2.
2. Zadaniem tymi są:
 - a) formułowanie propozycji umacniania prawa odnoszącego się do wykonywania praw dzieci;
 - b) wydawanie opinii do projektów aktów prawnych dotyczących wykonywania praw dzieci;
 - c) dostarczanie ogólnych informacji dotyczących wykonywania praw dzieci środkiem masowego przekazu, opinii publicznej oraz osobom i instytucjom zajmującym się problematyką związaną z dziećmi;
 - d) badanie opinii dzieci i przekazywanie im istotnych informacji.

F. Inne zagadnienia

Art. 13.

Mediacja i inne metody rozwiązywania sporów

Aby zapobiegać sporom i rozstrzygać je oraz aby unikać wszczynania dotyczących dzieci postępowania przed organami sądowymi, Państwa-Strony powinny popierać wprowadzanie mediacji oraz innych form rozstrzygania sporów, a także korzystanie z tych metod w celu doprowadzenia do ugody we właściwych rodzajach spraw, określonych przez Strony.

Art. 14.

Prawo do przedstawiciela z urzędu i bezpłatnego doradztwa prawnego

Jeżeli przepisy prawa wewnętrznego przewidują prawo do przedstawiciela z urzędu oraz bezpłatnego doradztwa prawnego w dotyczących dzieci postępowaniach przed organem sądowym, przepisy te mają zastosowanie w przypadkach, o których mowa w art. 4 i 9.

Art. 15.

Stosunek konwencji do innych aktów prawa międzynarodowego

Niniejsza konwencja nie ogranicza stosowania żadnego innego aktu prawa międzynarodowego dotyczącego szczegółowych kwestii związanych z ochroną dzieci i rodziny, którego stroną jest lub będzie Państwo-Strona niniejszej konwencji.

ROZDZIAŁ III Stały Komitet

Art. 16.

Powołanie i zadania Stałego Komitetu

1. Dla realizacji celów niniejszej konwencji tworzy się Stały Komitet.
2. Stały Komitet rozpatruje problemy wynikające z niniejszej konwencji. Może on w szczególności:
 - a) rozważać zagadnienia związane z interpretacją lub wykonywaniem niniejszej konwencji. Wnioski Stałego Komitetu dotyczące wykonywania niniejszej konwencji mogą przyjąć formę zaleceń; zalecenia te przyjmuje się większością 3/4 oddanych głosów;
 - b) wносить propozycje zmian do niniejszej konwencji i badać propozycje zgłoszone zgodnie z art. 20;
 - c) zapewniać doradztwo i pomoc instytucjom krajowym mającym zadania wymienione w art. 12 ust. 2 oraz popierać międzynarodową współpracę pomiędzy tymi instytucjami.

Art. 17.

Skład

1. Każda ze Stron może być reprezentowana w Stałym Komitecie przez jednego lub więcej delegatów. Każde Państwo-Strona ma jeden głos.
2. Każde państwo, o którym mowa w art. 21 nie będące Stroną niniejszej konwencji, może być reprezentowane na posiedzeniach Stałego Komitetu przez obserwatora. To samo dotyczy innych państw i Wspólnoty Europejskiej po ich zaproszeniu do przystąpienia do niniejszej konwencji, zgodnie z przepisami art. 22 .
3. O ile Państwo-Strona, na co najmniej miesiąc przed posiedzeniem, nie zgłosi swojego sprzeciwu Sekretarzowi Generalnemu, Stały Komitet może zaprosić w charakterze obserwatora na wszystkie swoje posiedzenia, na jedno z nich, bądź na jego część następujące podmioty:
 - każde państwo nie wymienione wyżej w ust. 2;
 - Komitet Praw Dziecka Narodów Zjednoczonych;
 - Wspólnotę Europejską;
 - międzynarodową instytucję rządową;
 - międzynarodową instytucję pozarządową, która wykonuje zadania określone w art. 12 ust. 2;
 - krajową instytucję rządową lub pozarządową, która wykonuje zadania określone w art. 12 ust. 2.
4. Stały Komitet może wymieniać informacje z właściwymi organizacjami zajmującymi się wykonywaniem praw dzieci.

Art. 18.

Posiedzenia

1. Sekretarz Generalny Rady Europy zwołuje posiedzenie Stałego Komitetu na koniec trzeciego roku następującego po dniu wejścia w życie niniejszej konwencji oraz, z własnej inicjatywy, w każdym późniejszym terminie.
2. Stały Komitet może podejmować decyzje, jeżeli na posiedzeniu są obecni przedstawiciele co najmniej połowy Państw-Stron.
3. Z zastrzeżeniem postanowień art. 16 i 20, decyzje Stałego Komitetu będą podejmowane zwykłą większością głosów obecnych na posiedzeniu członków.
4. Z zastrzeżeniem postanowień niniejszej konwencji, Stały Komitet sporządza regulamin swojej działalności, jak również regulaminy grup roboczych, które może powoływać do wykonywania poszczególnych zadań wynikających z konwencji.

Art. 19.

Sprawozdania Stałego Komitetu

Po każdym posiedzeniu Stały Komitet przesyła Państwom-Stronom i Komitetowi Ministrów Rady Europy sprawozdanie z dyskusji i z podjętych na posiedzeniu decyzji.

ROZDZIAŁ IV Zmiany konwencji

Art. 20.

1. Każdą zmianę przepisów konwencji proponowaną przez Stronę lub przez Stały Komitet przedstawia się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, który przekazuje ją, co najmniej dwa miesiące przed

najbliższym posiedzeniu Stałego Komitetu, państwom członkowskim Rady Europy, wszystkim sygnatariuszom, Stronom, wszystkim państwom, które zaproszono do podpisania konwencji zgodnie z przepisami art. 21 oraz każdemu państwu i Wspólnocie Europejskiej, zaproszonym do przystąpienia do niniejszej konwencji zgodnie z przepisami art. 22.

2. Stały Komitet bada wszystkie zmiany proponowane zgodnie z przepisami ustępu poprzedzającego i przedkłada tekst zaakceptowany większością 3/4 głosów do zatwierdzenia Komitetowi Ministrów. Po zatwierdzeniu tekst ten przekazuje się Stronom do zaakceptowania.
3. Zmiany wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie okresu jednego miesiąca od dnia, w którym wszystkie Strony poinformowały Sekretarza Generalnego o zaakceptowaniu tych zmian.

ROZDZIAŁ V

Postanowienia końcowe

Art. 21.

Podpisanie, ratyfikacja i wejście w życie

1. Niniejsza konwencja jest otwarta do podpisu dla państw członkowskich Rady Europy, a także dla państw nie będących członkami Rady Europy, biorących udział w jej opracowaniu.
2. Konwencja podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia składa się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.
3. Niniejsza konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie okresu trzech miesięcy od dnia, w którym trzy państwa, w tym co najmniej dwa państwa członkowskie Rady Europy, wyraziły zgodę na związanie się konwencją zgodnie z przepisami ust. 2.
4. W stosunku do innych sygnatariuszy, którzy następnie wyrażą wolę związania się konwencją, wchodzi ona w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia dokumentów ratyfikacyjnych, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Art. 22.

Państwa nie będące członkami Rady Europy i Wspólnota Europejska

1. Po wejściu w życie niniejszej konwencji Komitet Ministrów Rady Europy, z własnej inicjatywy lub z inicjatywy Stałego Komitetu i po porozumieniu się ze Stronami, może zaprosić do przystąpienia do konwencji każde państwo nie będące członkiem Rady Europy, które nie brało udziału w opracowaniu konwencji, jak również Wspólnotę Europejską, podejmując decyzję w tym przedmiocie większością głosów określoną w art. 20 pkt d) Statutu Rady Europy, przy jednomyślniej zgodzie przedstawicieli Umawiających się Stron uprawnionych do zasiadania w Komitecie Ministrów.
2. W stosunku do państw przystępujących oraz do Wspólnoty Europejskiej konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy dokumentów przystąpienia.

Art. 23.

Zakres terytorialny

1. Każde państwo, w chwili podpisywania lub składania dokumentów ratyfikacyjnych, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, może określić zakres terytorialny obowiązywania konwencji.
2. Każda ze Stron może w dowolnym późniejszym terminie, poprzez oświadczenie skierowane do Sekretarza Generalnego Rady Europy, rozszerzyć stosowanie niniejszej konwencji na wszystkie inne, określone w oświadczeniu terytoria, za których stosunki międzynarodowe jest odpowiedzialna albo w których imieniu może podejmować zobowiązania. W stosunku do takiego terytorium niniejsza konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania oświadczenia przez Sekretarza Generalnego.
3. Każde oświadczenie złożone stosownie do ustępów poprzedzających może być, w stosunku do każdego wymienionego w nim terytorium, wycofane przez notyfikację skierowaną do Sekretarza Generalnego. Wycofanie wywiera skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Art. 24.

Zastrzeżenia

Składanie jakichkolwiek zastrzeżeń do niniejszej konwencji nie jest dopuszczalne.

Art. 25.

Wypowiedzenie

1. Każda ze Stron może wypowiedzieć niniejszą konwencję w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.
2. Wypowiedzenie wywiera skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Art. 26.
Zawiadomienia

Sekretarz Generalny Rady Europy informuje państwa członkowskie Rady, wszystkich sygnatariuszy, każdą ze Stron, inne państwa i Wspólnotę Europejską, które zaproszono do przystąpienia do konwencji:

- a) każdym podpisaniu konwencji;
- b) o złożeniu dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia;
- c) o terminie wejścia w życie niniejszej konwencji zgodnie z przepisami art. 21 i 22;
- d) o zmianach konwencji przyjętych zgodnie z art. 20 i o dacie ich wejścia w życie;
- e) o oświadczeniach złożonych na podstawie przepisów art. 1 i 23;
- f) o każdym wypowiedzeniu dokonany stosownie do przepisów art. 25;
- g) o każdej innej czynności, notyfikacji lub informacji odnoszącej się do niniejszej konwencji.

Na dowód powyższego niżej podpisani, właściwie do tego upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję. Sporządzono w Strasburgu dnia 25 stycznia 1996 r. w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwum Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaze uwierzytelnione kopie dokumentu państwom członkowskim Rady Europy, państwom, które nie są członkami, ale brały udział w opracowaniu niniejszej konwencji, Wspólnocie Europejskiej i każdemu państwu, które zaproszono do przystąpienia do niniejszej konwencji.

Po zapoznaniu się z powyższą konwencją oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.
Dano w Warszawie dnia 29 lipca 1997 r.